

Türkiye’de YÖK Öncesi ve Sonrası Yabancı Dil Eğitimi

Abdolvahit Çakır, Gazi University, ELT Programme, yahit@gazi.edu.tr

Recommended citation: Çakır, A. (2017). Türkiye’de YÖK Öncesi ve Sonrası Yabancı Dil Eğitimi. *Journal of Language Research (JLR)*, 1(1), 1-18.

Öz: Batı dünyasında yabancı dil eğitiminin araştırmalara ve teorilere dayandırılarak “bilimsel” yöntemlerle verilmesi 20. Yüzyılın başlarına rastlamaktadır. İkinci Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında yabancı dil öğretiminde radikal değişiklikler olmuştur. Bu değişiklikleri 70’li 80’li yıllardan başlayarak günümüze kadar başka değişiklikler takip etmiştir. Türkiye’de yabancı dil öğretiminde kabul edilen teorilerin, uygulamaların ve favori araştırma alanlarının yıllar içinde dünyadaki gelişmelere paralel olarak değiştiğini görüyoruz. Yabancı Dil Eğitimi, YÖK’ün 1981’de kurulmasıyla üniversitelerde akademik kariyer yapılabilen bilim alanları arasına girdi. Daha önce İngilizce öğretmeni yetiştirme işi esas olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan Eğitim Enstitülerine bırakılmıştı. Eğitim Enstitülerinden bilimsel araştırma yapmaları beklenmezdi. Akademik kariyer yapılamazdı ve akademik unvanlar yoktu. Eğitim Enstitülerinde görev yapan öğretim elemanlarının hepsi “öğretmen” unvanını taşıyordu, aralarında kıdem dışında derecelendirme yapılmıyordu. Bu öğretmenlerden araştırmalara dayalı yayın yapmaları beklenmiyordu. Yüksek Lisans veya Doktora yapmaları da şart değildi. 1981 Üniversite Reformundan sonra Eğitim Enstitüleri Milli Eğitim Bakanlığından ayrıldı ve köklü değişiklikler yapılarak YÖK’e bağlı Eğitim Fakülteleri haline getirildi. Bu bildiri 1960’larda ve 70’lerde zirvede olan Eğitim Enstitüleri İngilizce öğretmeni yetiştirme modelinden günümüze kadar, yabancı dil eğitimi yaklaşımlarındaki majör gelişmeleri ele almaktadır. Bu bağlamda dil öğretiminde ve öğretmen eğitiminde ve yapılan araştırmalarda çeşitli dönemlerde öne çıkan konular, dersler ve araştırma konularına da yer verilerek bağımsız bir alan olarak İngiliz Dili Eğitiminin sınırları tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: YÖK, İngilizce Öğretimi, Eğitim Enstitüsü, MEB, Öğretmen Yetiştirme

Foreign Language Education in Turkey Before and After YÖK (Council of Higher Education)

Abstract: It was at the beginning of the 20th century that teaching foreign languages through scientific methods based on research and theories started in the West. There occurred radical changes in teaching foreign languages during and after the World War II. Some other changes followed them beginning from 70s and 80s up to now. We can see that the theories, practices and popular research fields in the realm of foreign language teaching in Turkey have changed over time in line with the developments in the world. Foreign Language Education became one of the fields of science to pursue an academic career at university when YÖK was established in 1981. Before that, it was the responsibility of institutes of education, a branch of MoNE (Ministry of National Education), to train the teachers of English. These institutes were not expected to conduct scientific research. It was not possible to make academic career and there were no academic titles. All the teaching staff working at the institutes had the ‘teacher’ title and there was no ranking except seniority. These teachers were not expected to produce any publication based on scientific research. They did not have to complete Master’s or Ph.D. degrees. Following the University Reform in 1981, the institutes of education were no longer part of the MoNE and they were transformed into Faculties of Education under YÖK as a result of radical changes. This presentation covers major developments in approaches to teaching foreign languages, beginning with the model adopted in the institutes of education which were popular in 1960s and 70s. In this context, the boundaries of English Language Teaching as a separate field will be discussed including subjects, courses and research topics that have become outstanding at different times in language teaching, teacher training and research conducted.

Keywords: Council of Higher Education, ELT, Institute of Education, MoNE, Teacher Training

GİRİŞ

Türkiye Maarif Tarihi yazarı Osman Ergin’e göre Osmanlı idaresinde Türklere yabancı dil öğretme keyfiyeti hiçbir devirde iyi bir yolda yürümemiştir. Asırlarca medreselerde okutulan Arapçayı da, bırakınız üst düzeyde okuyup yazmayı, alelade yazıp konuşabilenler bile az olmuştur. 1773’te Bahriye Mektebini açtığımızdan sonra çeşitli okullara konan Fransızca, İngilizce ve Almancayı da hakkıyla öğrenenler yeterli sayıda olmamıştır (1977. s. 1264).

TÜRKLERİN AVRUPA DİLLERİNİ ÖĞRENMEYE BAŞLAMALARI

16. yüzyılda Osmanlı Devletinde görev yapan tercümanlar Müslümanlığı kabul etmiş Avrupalılardı. 17. yüzyılda 1669’dan itibaren tercüme işleri Fenerli Rumlar tarafından yürütüldü. Fenerli Rum Divan-ı Hümayun tercümanları özellikle diplomatik alanda devletin yabancı dil ihtiyacını karşılıyordu. Bu dönemde Osmanlı Devletinde en bilinen Avrupa dili Fransızca değil İtalyancaydı (Bonelli Bear, 1985’den nakleden, s. 29). İngilizce ise, Osmanlı topraklarında bulunan çok sayıdaki Amerikan ve İngiliz okuluna rağmen, Türklere arasında ve devlette hemen hemen hiç bilinmiyordu. I. Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı topraklarında 675 Amerikan Okulu bulunuyordu ve bu okullarda tamamı gayrimüslim toplam 34317 öğrencisi okuyordu. Bu okullara ilaveten 178 İngiliz Okulu da faaliyetlerini toplam 12800 gayrimüslim öğrenciyle sürdürüyordu (Davison Bear, 1985’den nakleden, s. 30) Kocabaşoğlu (1999, s. 157) ve Altunya (2006, s. 788) ise 1900 yılında Osmanlı topraklarında 3700 Amerikan Misyoner Okulu bulunduğunu ve bu okullarda toplam 17550 okuduğunu belirtmektedir.

Fenerli Rumların diplomatik alanda tercüme işlerindeki tekelleri 1920’de Rum İsyanının başlamasına kadar devam etti. Bu tarihte devlet ilk defa Türk ve Müslüman tercümanlar yetiştirme kararı alarak 1821’de Tercüme Odasını kurdu. Böylece tercüman yetiştirme ve dil öğretimi bakımından tamamen yeni bir dönem başlamış oldu. Müteakip yıllarda dil öğrenimi konusunda Osmanlı Devletinde ve Türkiye Cumhuriyetinde birçok adımlar atıldı.

- ✓ 1859’da Paris’te Mekteb-i Osmani açıldı. Bu okul talebelerin kendi aralarında Türkçe konuştukları için verimsiz olduğu gerekçesiyle 1875’te kapatıldı.
- ✓ 1864’te Osmanlı Devleti, devlet memurlarının dil öğrenmesi için Lisan Mektebini açtı. (Fransızca ve sonraları Rumca ve Bulgarca öğretildi.) Bu okulun ne zaman kapatıldığına dair bilgiye ulaşılamamıştır.
- ✓ 1867’de Galatasaray Lisesi açıldı ve öğretmenlerinin tamamı Fransa’dan getirildi. O zaman okul, İstanbul’da açılmış bir Fransız Lisesi statüsündeydi.
- ✓ 1883’te Mülkiye Mektebi içerisinde Dış İşleri Bakanlığına bağlı bir Lisan Mektebi açıldı. 500’den fazla öğrenci mevcuduna ulaşmıştır. Bu mektepte önceleri sadece Fransızca, sonraları Arapça ve Farsça öğretildi. Mektep bir rivayete göre bir jurnal ile 1892’de kapatıldı.
- ✓ 1903’te Robert Kolej’den ilk Müslüman Türk mezun oldu (Bear 1985 Davison 1961’den naklediyor.)
- ✓ 1924’te okullarda yabancı dil zorunlu oldu. Bu adım ihtiyaçtan değil kültürel ve entelektüel zenginlik için atıldı. Ancak daha sonra yabancı dile ihtiyaç da ortaya çıkmıştır (Sebüktekin, 1981).
- ✓ 1924’te okullarda yabancı dil öğretmen ihtiyacı karşılanamıyordu. “Muallim muavinliği” getirildi. Lise ve dengi okul mezunlarından geçici olarak sınavla yabancı dil öğretmeni karşılanmaya çalışılıyordu (Altunya 2006, s. 790).

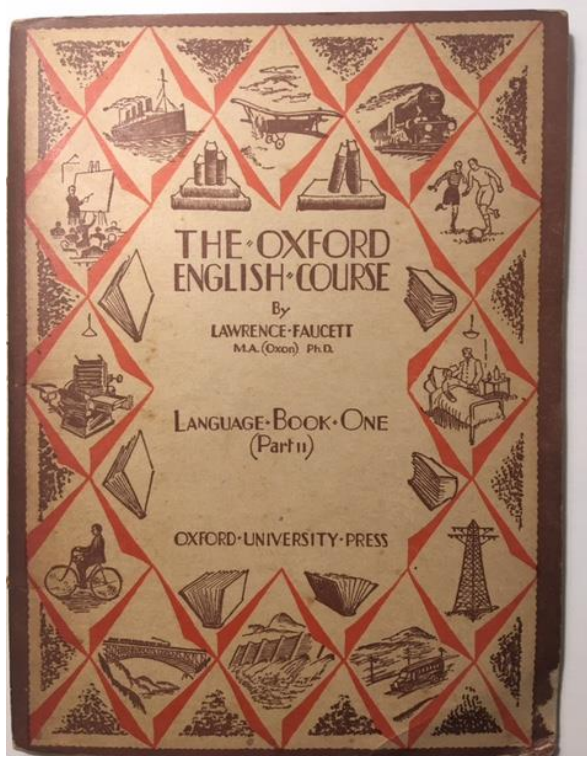
1930'LARDA TÜRKİYE'DE YABANCI DİL

Birinci Dünya Savaşı ncesinde Türkiye'de İngilizceye ciddi bir talep yoktu ve birkaç istisna dışında okullarda ğretilmiyordu. Türkler Batıyı anlamak için Fransızca ve Almanca kullanıyorlardı. (Gatenby, 1947). 1936 yılına kadar ELT alanında en az Hornby ve Gatenby kadar bilinen başarılı bir dilci olan Lawrence Faucett 1933'ten 1934 yazına kadar 15 ay Türkiye'de ELT danışmanlığı yaptı. Wilhelm Vitor (1850–1918) 19. Yüzyılın sonlarında modern dillerin ğretiminde Reform Hareketini başlatmıştı. Onun görüşleri daha sonra yaygınlaşan Direct Method'a esas teşkil etmiştir. (Howatt 1984; Howatt ve Smith, 2002). Derste anadilini yasaklamak, çeviriye hiçbir Şekilde başvurmamak, fonetikten yararlanmak, edebi metin yerine günlük dilde yazılmış metinler kullanmak, gramer kurallarını öğrencilerin bulmasını istemek gibi o günler için radikal öneriler getirildi. Bu yaklaşımlar Türkiye'de de yaygınlaştı. 1933'te Gazi Terbiye Enstitüsünde 3 yıllık Yabancı Diller Şubesi açılma kararı alındı. Birinci yıl ihzari, ikinci ve üçüncü yıllar mesleki eğitim verecekti. Enstitünün üç yıla çıkması tam olarak ancak 1963'te gerçekleşebildi. Aşağıdaki tablo 1933'teki öneriyi göstermektedir.

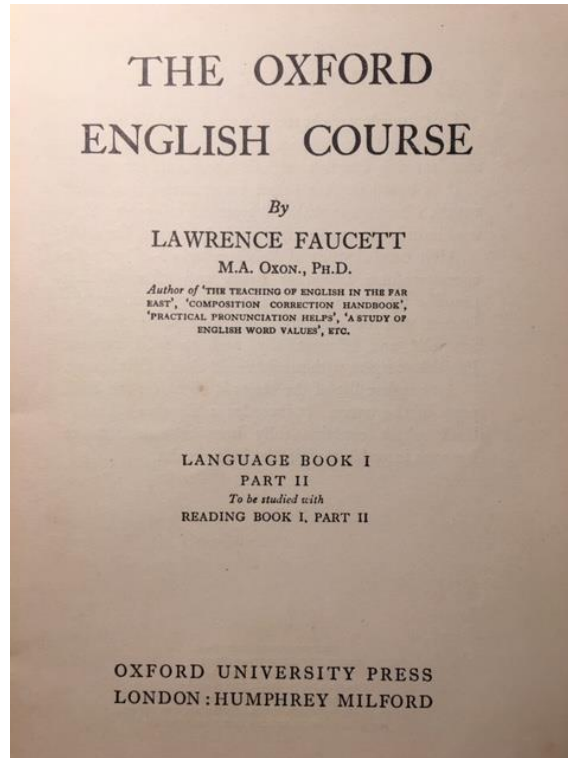
Tablo 1. 1933'teki öneride Ders Dağılımları

İHZARİ SINIF	SAAT	I.SINIF	SAAT	II.SINIF	SAAT
Esas Dil	6	Terbiye (Türkçe)	3	Psikoloji	3a
Ferdi Mesaif	2	Umumif Tedris Usul (Türkçe)	4	Felsefe Tarihi	3b
Edebiyat	4	Edebiyat	4	Hususi Tedris Usul ve Tatbikatı	5
Coğrafya Kırati	3	Coğrafya Kırati	3	Edebiyat	4
Tahrir ve Gramer	5	Tahrir ve Gramer	5	Coğrafya Kırati	3
şifahi Dil	5	şifahi Dil	3	Tahrir ve Gramer	3
Terceme	5	Terceme	3	şifahi Dil	3
		ikinci Dil	6	Terceme	3
				ikinci Dil	6
	30		30		30
Jimnastik ve Spor	2	Jimnastik ve Spor	2	Jimnastik ve Spor	2
	32		32		32

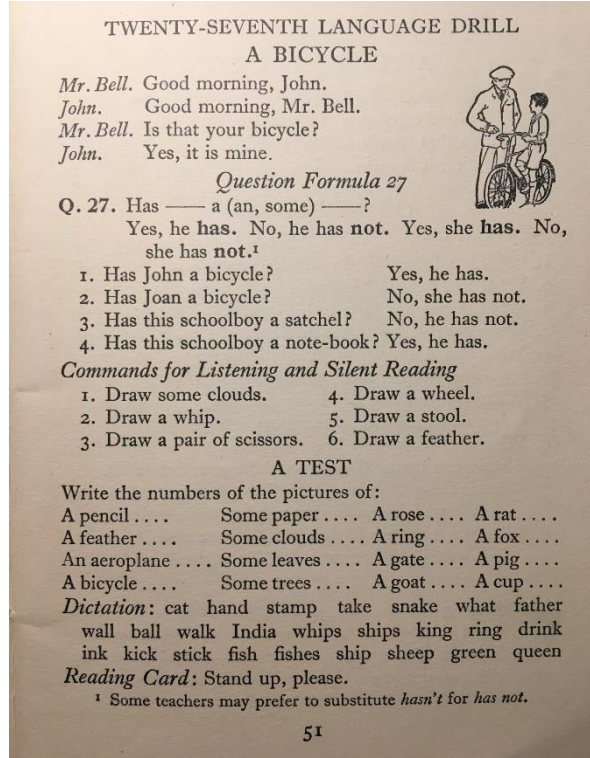
1934'te Türkiye, Faucett'in 1932'de yayımlanan Oxford English Course adlı kitabını, ders kitabı olarak kabul etti. Aşağıda bu kitaba ait resimleri görüyorsunuz.

Resim 1. *The Oxford English Course* İsimli Kitabın Kapak Sayfası

Resim 2. *The Oxford English Course* İsimli Kitabın İç Sayfası

Resim 3. *The Oxford English Course* İsimli Kitaptan Örnek Bir Sayfa

1938'de yabancı dil muallimi yetiştirmek amacıyla İstanbul Beyazıt'ta iki yıllık Yabancı Dil Mektebi açıldı. Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretmenini yetiştirmek üzere bu üç dilin her birinden 20 öğrenci alındı. Öğrenciler birinci yılı Türkiye'de ikinci yılı ise o dilin konuşulduğu ülkede okudular. Mezunlar liselere öğretmen olacağı için pedagoji ve diğer öğretmenlik dersleri de aldılar (Ergin 1977, s. 2162). Mektep 1943-44 öğretim yılında kapatıldı. Okulun öğrencileri yeni açılmış olan Gazi Eğitim Enstitüsüne nakledildiler (Altuna 2006, s. 794).

1940'ta Yüksek Öğretmen Okulu Yabancı Dil Bölümleri açıldı. Mezunlar sadece liselerde görevlendirildi, ortaokullara verilmedi. Bu okullar 1978 yılında kapatıldı (Altunya, 2006, s. 795, Gelişli 2006, s. 141, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/509/6227.pdf>)

1939'da Hasan Ali Yücel mevcut yabancı dil öğretmenlerimizin sayısı 287dir, 256 yabancı dil öğretmenine daha ihtiyacımız var diyor. Yani Türkiye henüz toplam 543 yabancı dil öğretmeni bulamamış. Aşağıdaki tablo bu rakamların yıllar içerisinde ne kadar arttığını göstermektedir.

Tablo 2. 1964-1969 Arası Görevdeki Yabancı Dil Öğretmen Sayıları

Dil	Görevdeki Öğretmen Sayıları				
	1968-1969	1967-1968	1966-1967	1965-1966	1964-1965
İngilizce	810	766	719	597	522
Fransızca	676	621	562	533	482
Almanca	293	276	252	209	178

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

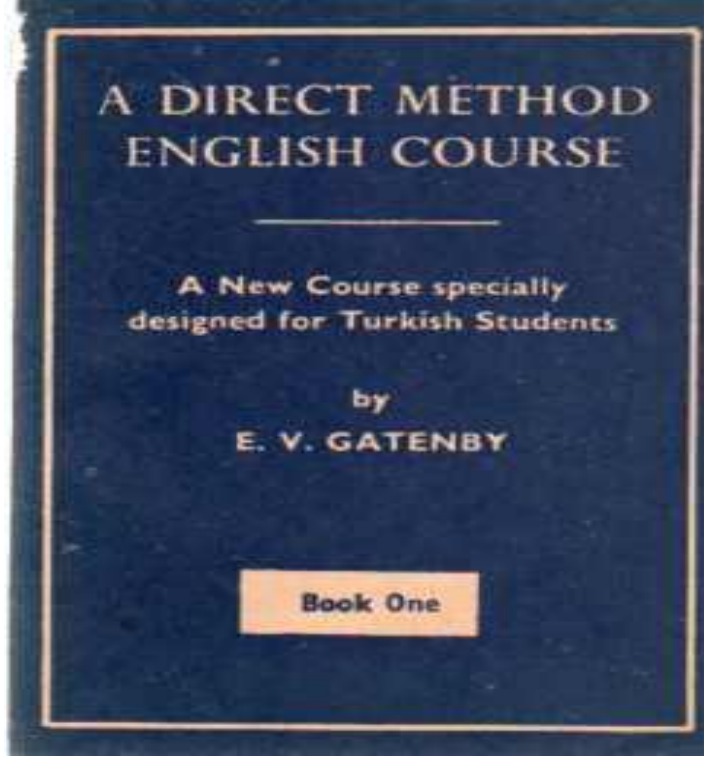
İKİ BİN ON DÖRT	
ÖĞRETMEN ATAMALARINDAN SONRA	
KADROLU ÖĞRETMEN SAYILARI	
Sınıf Öğretmenliği	200.334
İngilizce	57.541
Okul Öncesi Ögt.	46.492
Türkçe	41.545
İlköğretim Matematik Ögt.	34.793
Türk Dili ve Edebiyatı	33.901
Fen Bilimleri/Fen ve Teknoloji	31.088
Beden Eğitimi	28.674
Matematik	28.649
Sosyal Bilgiler	24.463
Rehber Öğretmen	24.293
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ögt.	21.551
Bilişim Teknolojileri	14.941
Teknoloji ve Tasarım	13.775
Görsel Sanatlar/Resim	13.177
Tarih	13.173
Müzik	10.669
Coğrafya	10.597
Biyoloji	9.720
Fizik	8.544
Kimya/Kimya Teknolojisi	8.520
Zihin Engelliler Sınıfı Ögt.	7.950
Felsefe	6.738
İ.H.L. Meslek Dersleri	5.448
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	3.282
Almanca	2.611

Kaynak: www.mebpersonel.com

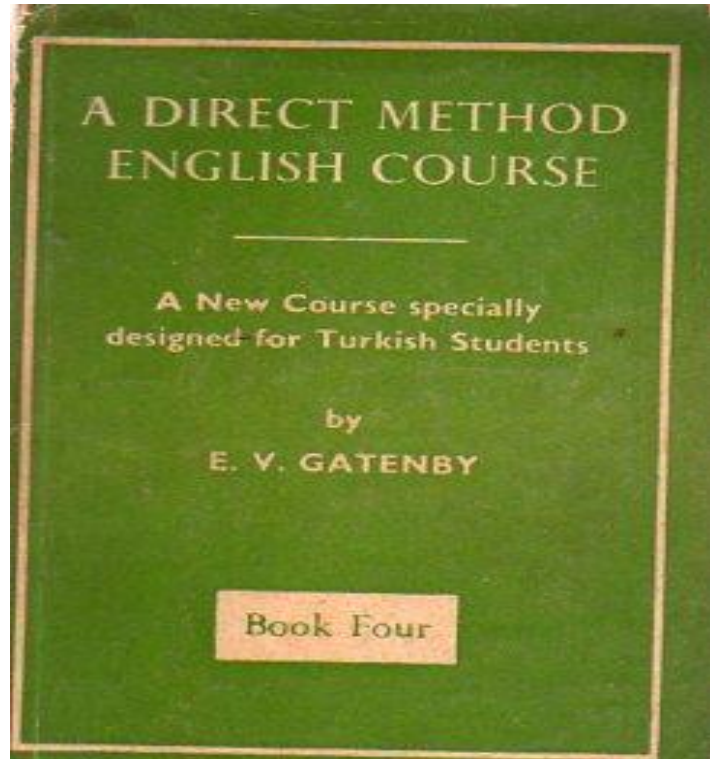
1941’de Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü açıldı. 1944’te Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü açıldı. Sekizi kız ikisi erkek on öğrenci alındı. Alınan öğrencilerin 2’si kolejlerden, 2’si öğretmen okullarından, 6’sı da liselerden gelmişti. Bu öğrencilerden biri de daha sonra İngilizce Bölümünün uzun yıllar şefliğini yapacak olan Mehmet Ali Erkiner idi. 1947’de Gazi Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümü açıldı.

GATENBY DÖNEMİ

1942’de E. V. Gatenby British Council desteğiyle “Linguistic Adviser” olarak Türkiye’ye geldi. 1944te E. V. Gatenby Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü (şimdiki İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı) Başkanı oldu. 1945’te E. V. Gatenby aynı zamanda Ankara Üniversitesinde İngilizce Profesörü oldu. 1945’te E. V. Gatenby Ankara’dan radyo üzerinden İngilizce dersleri vermeye başladı. 1948’de E. V. Gatenby, Charles Eckersley ile *Essential English for Turkish Students* kitabını yazdı. 1949-1953 yılları arasında Longmans, Gatenby’nin Türkiye için yazdığı *A Direct Method English Course* serisini piyasaya sürdü. Aşağıda bu kitaba ait resimleri görüyorsunuz.

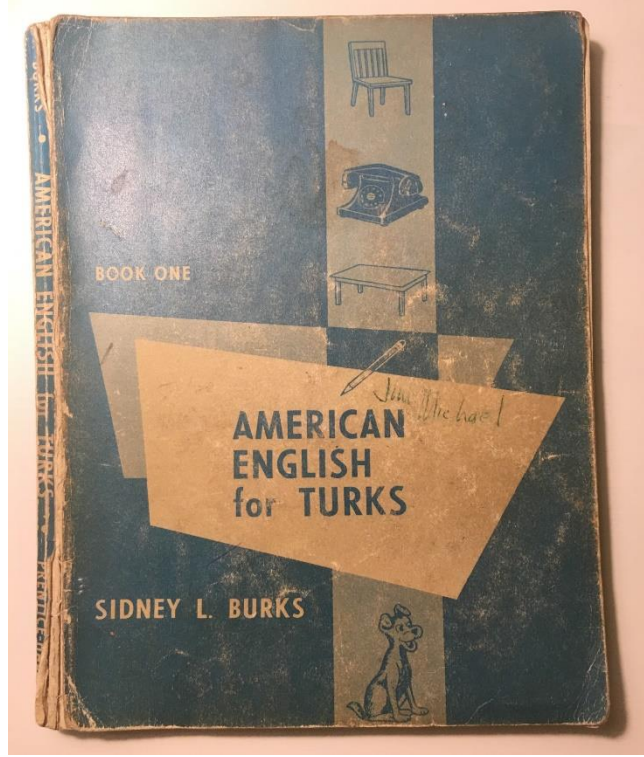

Resim 4. *A Direct Method English Course* İsimli Kitap Serisine Bir Örnek

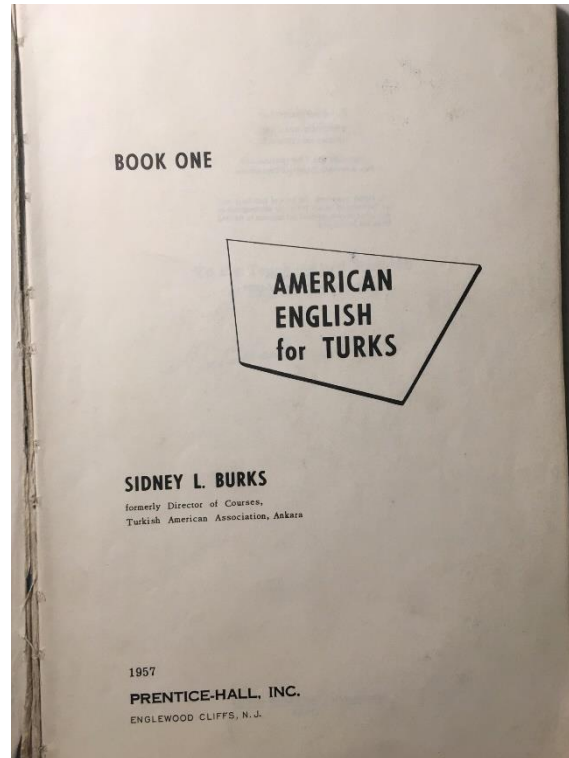

Resim 5. *A Direct Method English Course* İsimli Kitap Serisine Bir Örnek

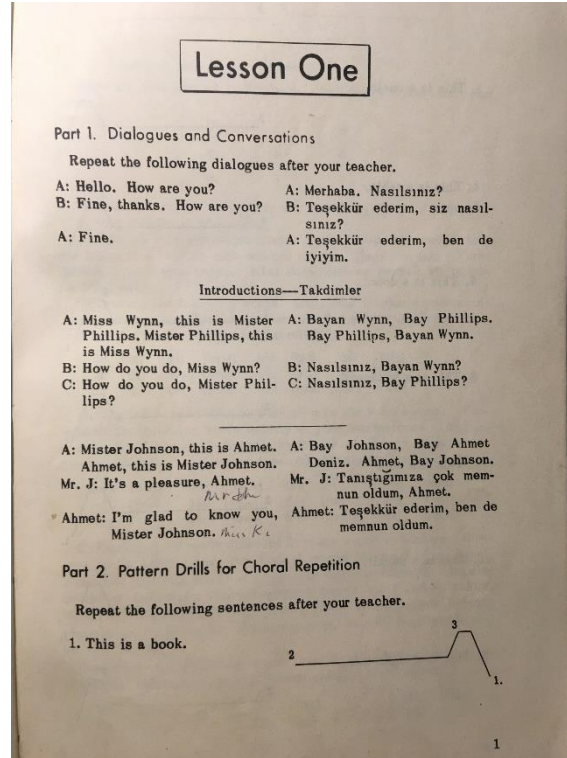
1957 yılında ise Sidney L. Burks *American English for Turks* kitabını yazdı. Söz konusu kitap hakkında bir izlenim elde etmek için aşağıdaki resimlere bakabilirsiniz.

Resim 6. *American English for Turks* İsimli Kitabın Kapak Sayfası

Resim 7. *American English for Turks* İsimli Kitabın İç Sayfası

Resim 8. *American English for Turks* İsimli Kitaptan Örnek Bir Sayfa

1970’li yıllara kadar rakipsiz olarak ortaokullarda ve liselerde *A Direct Method English Course* kitapları kullanıldı. Ortaokullarda toplam 288 saat, liselerin Fen kolunda 416 saat, Edebiyat kolunda ise 480 saat I. Yabancı Dil dersi verildi (Doran 1969).

Sınıf	Gatenby’nin Kitabı	Yapılan Dersler
Orta I	Book 1	1-17
Orta II	Book 1 and Book 2	18-8
Orta III	Book 2	9-24
Lise I	Book 3	1-14
Lise II	Book 3 and Book 4	15-5
Lise III	Book 4	6-24

GEORGETOWN PROJESİ (Doran 1969)

22 Aralık 1953’te Dış İşleri Bakanlığı, Georgetown Üniversitesi Yurtdışı Hizmetleri Okulunda bulunan Dil ve Dilbilimi Enstitüsü ile bir kontrat imzaladı. Proje 30 Haziran 1965’te sona erdi. Projenin on amacı vardı:

1. İştirakçilere İngilizce öğretmek
2. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü için öğretmen yetiştirmek.
3. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü için modern bir müfredat hazırlamak.
4. Ortaokul ve liseler için İngilizce ders kitapları hazırlamak.
5. Türk Silahlı Kuvvetleri için materyal hazırlamak.
6. Bağımsız bir Yabancı Diller Enstitüsü kurarak katılımcılara İngilizce öğretmek.
7. Teknoloji (plak, gramofon vs.) yardımıyla kendi kendine İngilizce öğrenmeyi kolaylaştırmak.
8. Türkiye’ye simültane tercüme imkanları sağlamak.

9. Siyasal Bilgiler Fakültesine İngilizce öğretimi için öğretmen temin etmek
10. Dil Tarih-Coğrafya Fakültesinde İngilizce öğretimi amaçlı yaz seminerlerine destek olmak.

Proje 1965te sona erdiğinde başarılanlar:

1. 3250 kişi teksifi İngilizce kurslarından yararlandırıldı.
2. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü mezunlarından 56 kişi ABD’ye İngilizce öğretmenliği konusunda eğitime gönderildi:
 - 35 kişi bir yıllığına gönderildi.
 - 13 kişi iki yıllığına gönderildi.
 - 8 kişi üç yıllığına gönderildi.
 - Bu 56 kişinin 49’u Georgetown Üniversitesinde, 7’si Texas Üniversitesinde eğitim gördüler.
 - 2’si Dilbilimi alanında ihtisas yaptı.
3. Üç seri kitap yazıldı.
 - Ortaokullar için 6 cilt *English Speaking Friends*
 - Liseler için 3 cilt *Teaching English in Turkey*
 - GEE İngilizce Bölümü ve Teksifi İngilizce Kursları için 14 cilt *An Intensive English Course for Turks*

Ortaokullar ve liseler için yazılan kitaplar pek tutulmadı. Gatenby’nin kitaplarına göre pahalıydılar, bazılarında göre fazlaca Amerikan kültürü içeriyordu ve içinde Türkçe açıklamalara çok yer verilmişti.
4. Yabancı Diller Enstitüsünün kuruluşu için yatakhaneler dâhil 5 bina yapıldı ancak sonuç alınamadı. GEE yönetimi üniversite statüsü kazanmak istiyordu ve prestijli yabancı dil bölümlerinin ayrılmasına karşıydı. Projeye karşı olan öğrenciler boykota gittiler. Bakanlık projeyi rafa kaldırdı. Daha sonra DPT bağımsız bir yabancı diller enstitüsünün gerekliliği konusunda bir rapor hazırladı ancak yine sonuç alınamadı.
5. Georgetown Üniversitesi hocaları lise kitaplarına ek olarak 160 saatlik bantlar hazırladı ancak kullanılmayınca Silahlı Kuvvetlerin kullanımına verildi.
6. Simültane tercüme için 24000 dolarlık teçhizat (3 seyyar kabin, 150 kulaklık) alındı ve uluslararası konferanslar için Ankara Ticaret Odasına verildi. Oda teçhizatı koruyamadığı için İstanbul Üniversitesi İş İdaresi Enstitüsüne devredildi. Akıbeti bilinmiyor.

YENİ ARAYIŞLAR

1954’te Georgetown Projesi kapsamında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde Teksifi İngilizce Kursları başlatıldı. Devlet memurları için açılan bu kurslar 1974 yılına kadar devam etti. 1955’de Georgetown, Siyasal Bilgiler Fakültesine bir lisan laboratuvarı açtı ve bu fakülteye dört “native speaker” gönderdi. Fakülte Georgetown yönetimiyle yaptığı anlaşmalara uymadığı için Amerikalılar desteklerini çektiler. Amerikalıların ayrılmasından sonra British Council devreye girdi ve lisan laboratuvarı bir müddet daha kullanılmaya devam etti. 1958’de Robert Kolej’de İngilizce Hazırlık Birimi kuruldu. 1963’de Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü üç yıla çıkarıldı. Aşağıda iki yıllık ve üç yıllık programın derslerini görüyorsunuz.

ÇİZELGE 189
GEE FRANSIYZCA ŞUBESİ HAFTALIK DERS DAĞITIM CETVELİ [GEÇİCİ / 1947]

DERSLER	SINIF I	SINIF II
Okuma	3	3
Kompozisyon	2	2
Okuma ve İzah	2	2
Okuma ve İzah	6	3
Konuşma	4	-
Okuma ve İzah	2	-
Okuma ve İzah	4	5
Tercüme	-	7
Fransız Edebiyatı ve Edebiyat Materyali	4	4
Türkçe	-	2
Türk Devrim Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi	2	-
Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi	-	1
Eğitim Psikolojisi	-	1
Genel Öğretim Metodu	-	1
Metodik Dersler Semineri	-	1
TOPLAM	29	32

(Kaynak: TTK Kararı: 26.11.1947/457; Tarihler Dergisi: 1947/464)

ÇİZELGE 190
GEE İNGİLİZCE ŞUBESİ HAFTALIK DERS DAĞITIM CETVELİ [GEÇİCİ/1947]

DERSLER	SINIF I	SINIF II
Okuma	3	1
Kompozisyon	2	2
Okuma ve İzah	2	4
Konuşma	3	1
Tercüme	4	4
İngiliz Edebiyatı Tarihi	2	2
Kitap İncelemesi	2	-
Tatbikat	4	5
Eğitim Tarihi	1	1
Dil Tarihi	-	1
Fonetik	1	1
Türkçe	4	4
Türk Devrim Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi	-	2
Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi	2	-
Eğitim Psikolojisi	-	1
Genel Öğretim Metodu	-	1
Metodik Dersler Semineri	-	1
TOPLAM	30	31

(Kaynak: TTK Kararı: 26.11.1947/457; Tarihler Dergisi: 1947/464)

812

Resim 9. İki Yıllık ve Üç Yıllık Programın Ders Dağılımları

(ILLUSTRATION VI)
Institutes of Education
Department of Foreign Languages
Outline of English Courses

Page 35

First Year - First Semester (at Gazi and Buca)	First Year - Second Semester (1st and 2nd at Çapa)	Second Year (All Schools)	Third Year (All Schools)
Intensive English - 24 hrs.	Spoken English - 10 hrs.	Spoken English - 4 hrs.	Spoken English - 4 hrs.
Gazi - Georgetown Intensive Course	Grammar - 4 hrs.	Grammar - 2 hrs.	Comparative Structure - 3 hrs.
Buca - Spoken English for Turks	Composition - 4 hrs.	Composition - 3 hrs.	Composition - 2 hrs.
Subtotal: 24 hrs.	Reading - 4 hrs.	Reading - 7 hrs.	Reading - 6 hrs.
Turkish 5 hrs.	Translation - 2 hrs.	Translation - 2 hrs.	Culture - 2 hrs.
Psychology of Edu. 3 hrs.	Subtotal: 24 hrs.	Methodology - 3 hrs.	Translation - 4 hrs.
Total: 32 hrs.		Subtotal: 21 hrs.	English teaching Techniques - 5 hrs.
		Turkish - 7 hrs.	Subtotal: 26 hrs.
		Psychology of Edu. 2 hrs.	Turkish - 4 hrs.
		Education (Gen.) 2 hrs.	History of Turkish Revolution - 2 hrs.
		Total: 32 hrs.	Total: 32 hrs.

Resim 10. İki Yıllık ve Üç Yıllık Programın Ders Dağılımları

1965’de Robert Kolejinde Sheldon Wise’in editörlüğünde 18 ciltlik *Spoken English for Turks* yazıldı. Serinin yazımında Sheldon Wise, Mathew Charles, Bruce Downing, Ralph Nash ve Hikmet Sebüktekin görev aldı. 1968’de İzmir Buca Eğitim Enstitüsünde Türkiye’nin üçüncü İngilizce (Öğretmenliği) Bölümü açıldı. 1971’de Gazi Eğitim Enstitüsü’nün yabancı dil bölümleri enstitüden ayrılarak Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü oluşturuldu. İlk müdür Reşat Göndem ikincisi de Mehmet Ali Erkiner oldu. 1974 yılında bu bölümler Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ tarafından tekrar Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlandı. 1971’de Robert Kolej’in yüksek kısmı kuruluşundan 104 yıl sonra devletleştirildi ve Boğaziçi Üniversitesi oldu.

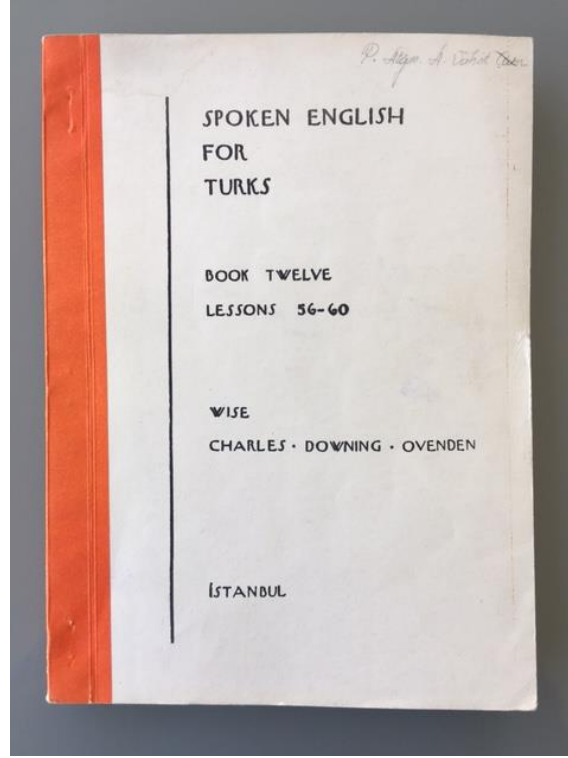
1971’de Milli Eğitim Bakanlığı *An English Course for Turks* serisini Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü hocalarından Semahat Dikmen, Nevzat Gürman, Ülkü Özgüler ve M. Lütfi Salman’dan oluşan bir komisyona yazdırdı. 1978’de Eğitim Enstitüleri dört yıla çıkarıldı ve Yüksek Öğretmen Okulu ismini aldı. 1982 YÖK’ün kurulmasıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Enstitüleri (son dönemlerdeki adlarıyla Yüksek Öğretmen Okulları) 1983’te Fakülte statüsüyle üniversitelerin bünyesine verildi. Uzun yıllar “Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü” diye anılan bölüm YÖK’le birlikte “Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı” adını aldı. Bütün diğer eğitim enstitülerinde bulunan yabancı dil bölümleri de aynı şekilde benzer isimler aldılar.

DEVLET LİSAN OKULU

Osmanlı Devletinde 1821’e kadar tercüme işlerini Rum Divan-ı Humayun Tercümanları yapıyordu. 1820 Rum İsyanında bu tercümanların tarafsız olamayacağı düşüncesiyle Osmanlı hükümeti kendi tercümanlarını devlet olarak yetiştirme kararı aldı ve 1821’de Tercüme Odasını kurdu. Daha sonra devlet memurlarının tercüme dışındaki yabancı dil ihtiyacına cevap vermek için 1864’te Lisan Mektebi açıldı. Bu okulda önceleri Fransızca öğretilmiş daha sonra Rumca ve Bulgarca da eklenmiştir. Bu okul ne yazık ki 1892’de kapatılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise benzer şekilde devlet memurlarının yabancı dil öğrenmelerini sağlamak için Georgetown Projesi kapsamında 1954’te Teksifi İngilizce Programı başlatıldı. Bu kurslar 1974 yılında Ankara’da Devlet Lisan Okulu’na dönüştürüldü. On binlerce devlet memuru burada bir yıllık yoğun yabancı dil dersleri alarak lisan öğrendi. Bu okul da ne yazık ki tasarruf gerekçesiyle 2003 yılında kapatılmıştır. Bu okulda önceleri genellikle Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünde kullanılan kitaplar, materyaller ve yöntemler kullanılmış daha sonraları ticari kitapların yaygınlaştığı dönemde farklı kitaplar da kullanılmıştır.

ODTÜ

1956’da Orta Doğu Yüksek Teknoloji Enstitüsü eğitime başladı. 1956-1961 arasında İngilizce Hazırlık yoktu. 1961 ODTÜ Hazırlık “English Language Preparatory Division” adıyla kuruldu. Hazırlıkta YÖK öncesi yerli yabancı okutman oranı yüzde 50 civarında idi. Okutmanlar sözleşmeli olarak çalışıyorlar ve bir araştırma görevlisinin 2-3 misli maaş alabiliyorlardı. 1970’lerde önce *Spoken English for Turks* (SEFT) serisi, daha sonra ise Huban Üçüncüoğlu ve arkadaşlarının büyük ölçüde SEFTten etkilenecek yazdığı *Project One* serisi uzun süre kullanıldı. Takip eden yıllarda yabancı yayınevlerinin *Kernel* Serisi gibi kitapları tercih edilmeye başlandı. Aşağıda SEFT serisinin içeriği ve özelliği hakkında fikir verebilecek fotoğrafları yer almaktadır.

Resim 11. *Spoken English for Turks* İsimli Kitabın Kapak Sayfası

C O N T E N T S : F L U E N C Y D R I L L S	
	<u>Section Page</u>
Putting <i>he, a, his, etc.</i> in the blanks	51P1 10
Questions with <i>and</i> : (2) <i>and</i>	52P1 40
Four-point pitch patterns: (2) <i>and</i> and (2) <i>and</i>	53P1 72
Rhythm and strong stresses	54P1 104
Days and months; spelling Turkish names	55P1 136
C O N T E N T S : R E A D I N G E X E R C I S E S	
	<u>Section Page</u>
The Town of Weston	51E2 12
From the Station to the Campus	52E2 42
The Campus of Lake University (I) ⁽¹⁾	53E2 74
The Lake	54E2 107
Why Do People Move?	55E2 138
C O N T E N T S : K E Y D I A L O G U E S	
	<u>Section Page</u>
Bill talks with a couple of other students who live in Anderson Hall	51D4 31
Bill, Pete, and Bob walk along the lake	52D4 64
Walt is sick in bed with a cold	53D4 97
Bill and Walt talk in their room	54D4 129
Arthur Gates and Harry Black talk in Arthur's room	55D4 160
⁽¹⁾ Part II is 59E2 in Book XII.	
11	

Resim 12. *Spoken English for Turks* İsimli Kitabın İçindekiler Sayfasından

HER DERSİN PLANI (31.-50.)	THE PLAN OF EACH LESSON (31-50)
Her dersteki beş faaliyet aşağıdaki şekilde kısaltılmıştır:	The five activities in each lesson are abbreviated as follows:
G=GRAMER BÖLÜMÜ (½ saat) (4 Saatin her birinde)	G=GRAMMAR SECTION (½ hour) (in each of the 4 Hours)
C=GRAMER KONTROLÜ (¼ saat) (1. ve 3. Saat)	C=GRAMMAR CHECKUP (¼ hour) (1st and 3rd Hours)
D=ANA DİYALOG (¼ saat) (1. ve 4. Saat)	D=KEY DIALOGUE (¼ hour) (1st and 4th Hours)
R=DİYALOG TEKRARI (¼ saat) (2. ve 3. Saat)	R=DIALOGUE REVIEW (¼ hour) (2nd and 3rd Hours)
S=İMLÂ BÖLÜMÜ (¼ saat) (2. ve 4. Saat)	S=SPELLING SECTION (¼ hour) (2nd and 4th Hours)
Tipik bir ders olan 31. Ders aşağıda gösterildiği şekilde düzenlenmiştir:	A typical lesson, Lesson 31, is organized as follows:
31:1 (1. Saat)	31:1 (1st Hour):
31D1 30D4 Ana Diyalogunun Ezberden Okunması	31D1 Recitation of Key Dialogue 30D4
31G1 Gramer Bölümü	31G1 Grammar Section
31C1 Gramer Kontrolü	31C1 Grammar Checkup
31:2 (2. Saat)	31:2 (2nd Hour):
31S2 İmlâ Bölümü	31S2 Spelling Section
31G2 Gramer Bölümü	31G2 Grammar Section
31R2 Diyalog Tekrarı	31R2 Dialogue Review
31:3 (3. Saat)	31:3 (3rd Hour):
31C3 Gramer Kontrolü	31C3 Grammar Checkup
31G3 Gramer Bölümü	31G3 Grammar Section
31R3 Diyalog Tekrarı	31R3 Dialogue Review
31:4 (4. Saat)	31:4 (4th Hour):
31S4 İmlâ Bölümü	31S4 Spelling Section
31G4 Gramer Bölümü	31G4 Grammar Section
31D4 Ana Diyalog	31D4 Key Dialogue

Resim 13. *Spoken English for Turks* İsimli Kitaptan Örnek Bir Sayfa

İÇİNDEKİLER: GRAMER BÖLÜMLERİ	CONTENTS: GRAMMAR SECTIONS	Bölüm Sayfa Section Page
nów (no) (devamı): fiilden sonra nów (no); yüklem isim gruplarında, öer öemmesinden sonra, nów'den sonra	nów (no) (continued): nów after the verb; in predicate noun expressions, after the pseudosubject óń, after nów	4691 1
Fillis nów; óny 'her hangi': olumlu óú cümlelerde, isimlerden önce, sorularda	nów with verb omitted; óny 'her hangi': in positive statements, before nouns, in questions	4692 11
óvry'li bileşik belgisiz çekiller; óvry: olumsuz óú cümlelerde, bunların ömnelerinde, sorularda	Compound indefinites with óvry; óvry: in negative statements, in the subjects of these, in questions	4693 19
ó, óvry ve fy; óvry'den sonra iyelik zamirleri; bileşik belgisiz çekillerin tablosu	ó, óvry, and fy; possessive pronouns after óvry; table of compound indefinites	4694 26
míst (mís(t)) çekimsiz fiili bir geçmiş zaman çekiminden sonra; míst	The modal míst (mís(t)): after a past tense form; míst	4701 34
Tahmin bildiren míst; míst(t) nít; kısaltılmış cümlelerde míst; gúd (gúd) çekimsiz fiil	míst for inferences; míst(t) nít; míst in shortened sentences; the modal gúd (gúd)	4702 42
Bekleyiş bildiren gúd; gúd bly...(bit...fánt); gúdnt; sorularla kısaltılmış cümlelerde gúd	gúd for expectations; gúd bly...(bit...fánt); gúdnt; gúd in questions and shortened sentences	4703 52
láts óv; nesnelere, ömnelerde, óv'ız; ói rést	láts óv: in objects, in subjects, without óv; ói rést	4704 61

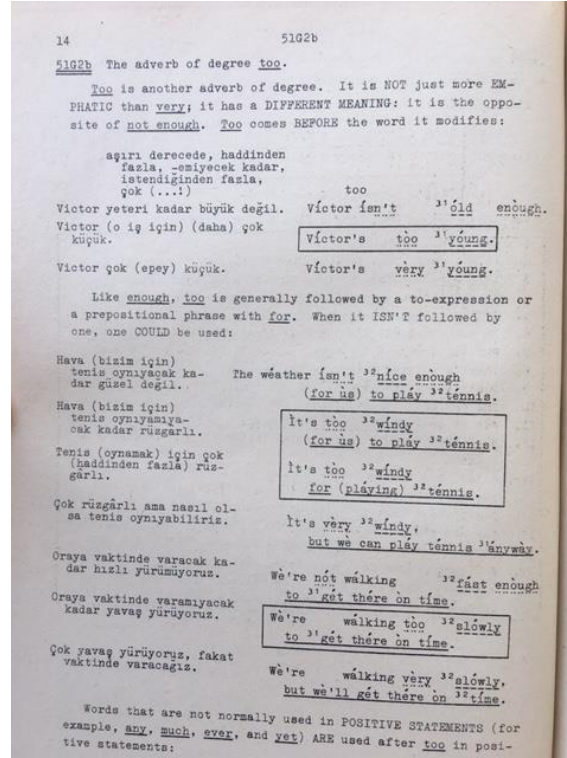
Resim 14. *Spoken English for Turks* İsimli Kitabın İçindekiler Sayfasından

iv		Section Page	
Yeni sıfatlar; -ly alan hal zarfları		New adjectives; adverbs of manner with -ly	4801 68
Şs...şs: bundan sonra bir fiil, olumsuz dâir cümlelerde; şs mîç/mîçly...şs: hâw + sıfat veya zarf'lı sorulara cevaplar		Şs...şs: a verb after it, in negative statements; şs mîç/mîçly...şs; answers to questions with hâw + adjective or adverb	4802 79
Şi sêym şs		Şi sêym şs	4803 86
Şiy İdî; unîdî; zamir olan şiy İdî, unîdî, İdîs, şiy/sim/şniy İdîs		Şiy İdî; unîdî; şiy İdî, unîdî, İdîs, şiy/sim/şniy İdîs as pronouns	4803 89
lyç İdî: bir ömedattan sonra; lyç İdîs		lyç İdî: after a preposition; lyç İdîs	4804 97
Neşne tûmleçleri		Object complements	4901 103
Edilgen takım; geçmiş zaman-da		The passive phrase: in the past tense	4901 105
Olumsuz dâir cümlelerde ve sorularda edilgen takım; çekimsiz fiillî edilgen takım; hâw'li edilgen takım		The passive phrase in negative statements and in questions; the modal passive phrase; the have-passive phrase	4902 114
-ing'li edilgen takım; edilgen mastarlar; edilgen to'lu cümlecikler		The -ing passive phrase; passive infinitives; passive to-clauses	4903 122
Dolaylı neşne - bir edilgen takımın öşmesi; bir to'lu cümlecîğîn "öşmesi" - bir edilgen takımın öşmesi		Indirect object - subject of a passive phrase; "subject" of a to-clause - subject of a passive phrase	4904 137
-ly sıfat eki		The adjective suffix -ly	5001 140

Resim 15. Spoken English for Turks İsimli Kitabın İçindekiler Sayfasından

iv		Section Page	
The verbs <u>move</u> , <u>work (for)</u>		5301a	66
<u>That's it</u>		" b	67
<u>Of course</u> , a transition form		" c	69
The preposition <u>as</u>		" d	68
The preverbs <u>first</u> and <u>last</u>		" e	69
The adverbials <u>any more</u> and <u>from now on</u> 'artık'; diagram		" f	70
<u>Be able to</u>		5302a	75
<u>Was/were able to</u>		" b	76
Review of modals; table		" c	79
The adverbs <u>up</u> , <u>down</u> , <u>in</u> , <u>out</u>		5303a	85
The compound adverbials <u>in here</u> , <u>up there</u> , etc.		" b	86
<u>Up north</u> , <u>down south</u> , etc.		" c	89
<u>(Ha)ve got</u>		" d	91
<u>(Ha)ve got to</u>		" e	92
Where <u>(ha)ve got (to)</u> is not used		" f	93
The verbs <u>marry</u> , <u>be born</u>		5401a	99
<u>Thousand</u>		" b	101
<u>How old...: ...years old</u>		" c	102
<u>How far...: far and a long way</u>		5402a	108
<u>Away</u>		" b	112
Ordinal numbers		" c	114
The months		" d	115
Names of months in adverbials <u>(On) Sunday(a)</u> , etc.		5403a	118
Month dates		" b	120
Questions about the date		" c	123
Review of pseudosubjects and empty subjects		5404a	127

Resim 16. Spoken English for Turks İsimli Kitabın İçindekiler Sayfasından

Resim 17. Spoken English for Turks İsimli Kitaptan Örnek Bir Sayfa

MAARİF KOLEJLERİ VE ANADOLU LİSELERİ

1955-56'da İstanbul Kadıköy'de, İzmir Bornova'da, Eskişehir'de, Konya'da, Diyarbakır'da ve Samsun'da olmak üzere 6 Maarif Koleji açıldı. Bu okullara beş yıllık ilkokulları bitirenler sınavla alınıyordu. Bir yıl İngilizce Hazırlık Sınıfından sonra Ortaokul ve Lise eğitimi alınıyordu. Matematik ve Fen Dersleri İngilizce olarak veriliyordu. Sert sınavlardan sonra sadece çok zeki ve çalışkan çocukları kabul ettiği için ve öğretmenler de seçilerek alındığından dolayı bu okullar çok başarılı oldular. Tipik bir Maarif Koleji Hazırlık Sınıfında yaygın olarak *English 900* serisi okutuluyordu ve dersler şöyle dağılıyordu:

Ders	Saat/Hafta
İngilizce	25
Türkçe	3
Yazma	1
Müzik	1
Resim	1
Beden Eğitimi	1
Toplam	32

1975 yılında Maarif Kolejlerinin ismi Anadolu Lisesi olarak değiştirildi. Yirmi yıl kadar sayıları artmadı. 1976'da sayılarının artırılması kararı alındı ve 1993'e gelindiğinde sayıları 193'ü buldu. 1997'de kesintisiz sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmesi üzerine ortaokul kısımları kapandığı için Anadolu Liselerinde öğrenciler Yabancı Dil Hazırlık eğitimini artık 11 yaş civarında değil 14 yaşında almaya başladılar. 2005-2006'da liselerin 4 yıla çıkmasından sonra Anadolu Liselerinden ve Süper Liselerden Hazırlık Sınıfları kaldırıldı. Sadece 10 Anadolu Lisesinde Hazırlık eğitime izin verildi. Bu liselerin eğitim süresi böylece 5 yıl oldu. Bu liseler şunlardır:

1. Galatasaray Lisesi
2. Kadıköy Anadolu Lisesi

3. İstanbul Erkek Lisesi
4. Kabataş Erkek Lisesi
5. Cağaloğlu Anadolu Lisesi
6. Vefa Anadolu Lisesi
7. Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi
8. Ankara Atatürk Anadolu Lisesi
9. İzmir Cihat Kora Anadolu Lisesi
10. Balıkesir Sırrı Yırcalı Anadolu Lisesi

Daha sonra açılan Sosyal Bilimler Liseleri de Hazırlık artı 4 yıl şeklinde eğitim vermektedir.

1987-88 öğretim yılında İngilizce öğretim yapan özel okul sayısı 103, devlet okulu sayısı 90 idi ve bu sayılar 2004-5 öğretim yılına geldiğinde sırasıyla 650 ve 415e ulaşmıştı (Demircan 1988, s. 116). 2006’da Yabancı Dil Hazırlık Programları kaldırılan Anadolu Liselerinde Yabancı Dil dersleri dört yıla yayıldı ve toplamda hazırlıkta görülen ders saatine yakın yabancı dil dersleri verildi ancak derslerin yabancı dille verilmesinden vazgeçildi. Bu usul yabancı dil eğitimi açısından pek başarılı olmadı. Aynı şekilde Süper Liselerden (Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerden) de hazırlık sınıfları kaldırıldı. Şu an itibariyle akademik liselerin birkaç istisnaıyla hiç birinde ne Yabancı Dil Hazırlık Programları bulunmakta ne derslerin bazıları yabancı dilde verilmektedir. Yine de ilginç bir şekilde Anadolu Liselerini Anadolu Lisesi yapan bu iki özelliği de bulundurmamalarına rağmen tüm akademik liselerimiz ne hikmetse Anadolu Lisesi adını almışlardır. Bugün liselerimizde sadece yabancı dil şubesinde okuyan ve üniversitede yabancı dil bölümlerini hedefleyen öğrenciler yoğun yabancı dil alabilmektedir. Diğer öğrencilerimizin böyle bir şansı bulunmamaktadır. 2017 yılı itibariyle bu eksikliği gidermek için ilkokul beşinci sınıfta yoğun yabancı dil eğitimi pilot okullarda başlatılmıştır. Yabancı Dil Hazırlık Programları önce 6. Sınıfta idi, sonraki yıllarda 9. Sınıfa çekilmişti, şimdi de 5. Sınıfa konuyor. İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğu bunu ileri bir adım olarak görüyorlar. Uygulamanın başarısı bir iki yıl içerisinde belli olacaktır.

1821’de Osmanlı Devletinin ilk defa gündeme aldığı yabancı dil ihtiyacı meselesi yaklaşık iki asır sonra bugün de devletin önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaya devam etmektedir. Ekonomik, sosyal, kültürel, dilsel, dilbilimsel ve pedagojik birçok yönü olan yabancı dil öğretimi meselesini, sadece dış dünyaya bakarak değil 200 yıllık kendi tecrübemizi de göz önünde bulundurarak ve bize özgü sorunlarımızı ve başarılı uygulamalarımızı hesaba katarak çözebileceğimize inanıyorum. Zincirin pek çok halkası olabilir ama yabancı dil öğretimi konusunda önceliğin öğretmen eğitimi ve istihdamı ile hedef kitlenin yani dile öncelikle ihtiyacı olanların belirlenmesinde olduğunu düşünüyorum. Bizim gibi nüfus olarak büyük olan ülkelerin hiçbirinde zengin veya fakir olmalarına bakılmaksızın kitlelere yabancı dil öğretiminin istenildiği ölçüde başarılı olmadığı görülmektedir. Mesela Almanya, Fransa, Japonya, İtalya, İspanya, Rusya, Amerika ve Çin’in Hollanda, Lüksemburg veya Finlandiya kadar başarılı olamadıkları biliniyor. Bunun sadece eğitim sistemiyle açıklanması mümkün değildir. Bu büyük ülkelerin her biri, nasıl ayrı ayrı sebeplerden istedikleri başarıya ulaşamıyorsa, Türkiye de kendine has problemlerden dolayı istediği düzeye ulaşamamış olabilir. Bu itibarla çözüme sadece başka ülkeler incelenerek ulaşmak mümkün olmayabilir. İki yüz yıllık deneyimlerimiz, okullardaki ve üniversitelerdeki başarısız ve başarılı uygulamalarımız ile geldiğimiz noktadaki güçlü ve zayıf noktalarımızı analiz etmeden taşıma suyla değirmen döndürmek ne derece mümkün olabilir?

KAYNAKÇA

- Alptekin, C. (2011). Research on Foreign Language Teaching and Learning in Turkey (2005-2009). *Language Teaching A Country in Focus* , 328-353. CUP
- Altuna, N. (2006). *Gazi Eğitim Enstitüsü*. G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara
- Balcı, S. (2006). *Osmanlı Devleti’nde Tercümanlık ve Bab-ı Ali Tercüme Odası*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı.
- Balcı, S. (2008). Osmanlı Devleti’nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 27(44), 77-98.

- Bear, J. M. (1985). Historical Factors Influencing Attitudes toward Foreign Language Learning in Turkey. *Journal of Human Sciences*. Middle East Technical University, Ankara
- British Council- TEPAV Proje Ekibi. (2013). *Türkiye’deki Devlet Okullarında İngilizce Dilinin Öğretimine İlişkin Ulusal İhtiyaç Analiz*. British Council, Ankara
- British Council- TEPAV Proje Ekibi. (2015). *The State of English in Higher Education in Turkey*. British Council, Ankara
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Doran, R. E. (1969). A Review of English Language Teaching in Turkey (A Report Prepared for U.S.A.I.D. Education Division Ankara, Turkey) http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNABE803.pdf
- Ergin, O. (1977). *Türkiye Maarif Tarihi*. Eser Matbaası, İstanbul.
- Gatenby, E. V., (1947). English Language Studies in Turkey. *ELT Journal*, 2(1), 8-15.
- Gelişli, Y. (2006). *Öğretmen Yetiştirmede Ankara Yüksek Öğretmen Okulu*. M:E:B: Yayınları, İstanbul.
- Howatt, A.P.R & Smith, R. (2014). The History of Teaching English as a Foreign Language, from a British and European Perspective. *Language and History*, 57(1), 75–95.
- Howatt, A.P.R., (1984). *A History of English Language Teaching*. OUP.
- Kırkgöz, Y. (2009). Globalisation and English Language Policy in Turkey. *Educational Policy*, 23(5), Corvin Press
- Sebüktekin, H. (1981). *Yüksek Öğretim Kurumlarımızda Yabancı Dil İzlençeleri*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Unat, F. R. (1964). *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Wise, S. et al. (1965). *Spoken English for Turks*. Robert College, İstanbul
<http://www.mebpersonel.com>